

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ
THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

Umræðuskjal nr. 11/2014

vegna leiðbeinandi tilmæla um innri endurskoðun váttryggingafélaga.

Gefin út samkvæmt 2. mgr. 8 gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi

Reykjavík, 29. ágúst 2014

Efnisyfirlit

1	Skilgreiningar og markmið	4
2	Innri endurskoðunarstefna og erindisbréf	4
3	Óhæði og staða í skipuriti	5
4	Forstöðumaður og starfsmenn innri endurskoðunar	5
5	Heimildir innri endurskoðunar	6
6	Endurskoðunaráætlun og verkefni innri endurskoðunar.	7
7	Skýrsla innri endurskoðunar, upplýsingagjöf og eftirfylgni	9
8	Samskipti innri endurskoðunar og ytri endurskoðanda	9
9	Samskipti innri endurskoðunar og endurskoðunarnefndar	10
10	Samskipti innri endurskoðunar og Fjármálaeftirlitsins	10
11	Staðlar	10
12	Gildistaka	11

Inngangur

Fjármálaeftirlitið gefur hér með út leiðbeinandi tilmæli um innri endurskoðun hjá váttryggingafélögum.

Tilmælin eru byggð á ákvæðum undirbúningstilmæla EIOPA um stjórnkerfi (e. Guidelines on System of Governance)¹, en samkvæmt Solvency II tilskipuninni er innri endurskoðun ein af grunnstoðum stjórnkerfis váttryggingafélaga. Þá var við gerð tilmælanna höfð hliðsjón af alþjóðlegum stöðlum og siðareglum um innri endurskoðun sem alþjóðasamtök innri endurskoðenda (IIA) hafa sett fram, viðmiðum ISACA², ásamt öðrum viðeigandi alþjóðlegum tilmælum.³

Áðurnefnd tilmæli EIOPA eru meðal þeirra tilmæla sem sett voru í þeim tilgangi að virkja eftirlitsstjórnvöld og váttryggingafélög í undirbúningi Solvency II, svokölluð undirbúningstilmæli (e. preparatory guidelines). Markmið þessara tilmæla Fjármálaeftirlitsins er því fyrst og fremst að stuðla að viðeigandi undirbúningi váttryggingafélaga fyrir gildistöku Solvency II.

---

¹https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/publications/guidelines/System_of_Governance/Final_EN_SoG_Clean.pdf

² The Information Systems Audit and Control Association

³ T.d. The internal audit function in Banks, útgefið af Basel-nefndinni í júlí 2012.

1 Skilgreiningar og markmið

- 1.1 Tilmæli þessi ná til innri endurskoðunar og sjálfstætt starfandi utanaðkomandi aðila sem sinna innri endurskoðun váttryggingafélaga.⁴
- 1.2 Innri endurskoðun er starfsemi sem veitir óháða og hlutlæga staðfestingu og ráðgjöf sem er ætlað að vera virðisaukandi og bæta rekstur fyrirtækja.
- 1.3 Innri endurskoðun er ætlað að leggja mat á og bæta virkni áhættustýringar, eftirlitsaðferða og stjórnarháttanna með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum og styðja þannig viðkomandi fyrirtæki í því að ná markmiðum sínum.
- 1.4 Innri endurskoðun skal vera hluti af skipulagi fyrirtækis og þáttur í eftirlitskerfi þess.

2 Innri endurskoðunarstefna og erindisbréf

- 2.1 Stjórn viðkomandi váttryggingafélags ber ábyrgð á að fullnægjandi innri endurskoðun sé ávallt til staðar.
- 2.2 Stjórn skal samþykkja innri endurskoðunarstefnu sem tryggir stöðu og valdsvið innri endurskoðunar. Í innri endurskoðunarstefnu skal a.m.k. eftirfarandi koma fram:
  - 2.2.1 Við hvaða aðstæður hægt er að óska eftir áliti eða aðstoð innri endurskoðanda eða fela honum önnur sérstök verkefni.
  - 2.2.2 Innri reglur og verkferlar varðandi upplýsingagjöf til Fjármálaeftirlitsins eða annarra eftirlitsaðila.
  - 2.2.3 Viðmið vegna reglulegrar tilfærslu verkefna milli starfsmanna endurskoðunardeildar þar sem það er viðeigandi.
- 2.3 Sé félagið hluti af samstæðu skal innri endurskoðunarstefna ná til samstæðunnar í heild og fela í sér að tryggt sé að samræmdar kröfur séu gerðar til innri endurskoðunar innan samstæðunnar sem og þeirra endurskoðunaraðgerða sem framkvæmdar eru.
- 2.4 Innri endurskoðunarstefnu ætti að endurskoða reglulega og kynna fyrir öllum innan félagsins.
- 2.5 Starfsemi innri endurskoðanda grundvallast á erindisbréfi frá stjórn félagsins þar sem staða og valdheimildir innri endurskoðunar eru skilgreindar. Erindisbréfið er formlegt skjal sem skal endurskoðað reglulega.
- 2.6 Í erindisbréfi skal m.a. fjallað um eftirfarandi atriði og heimildir:

---

⁴ Með hugtakinu innri endurskoðun er í tilmælum þessum jafnframt átt við sjálfstætt starfandi aðila sem sinnir innri endurskoðun fyrir váttryggingafélag á grundvelli útvistunarsamnings.

- 2.6.1 Markmið og umfang innri endurskoðunar.
- 2.6.2 Stöðu innri endurskoðunar í skipuriti félagsins, valdheimildir, skyldur og samskipti við aðrar eftirlitseiningar (e. control functions).
- 2.6.3 Ábyrgð innri endurskoðandans.
- 2.6.4 Heimildir innri endurskoðanda, sbr. 6. kafla tilmæla þessara.

3 Óhæði og staða í skipuriti

- 3.1 Innri endurskoðun skal heyra beint undir stjórn félags í skipuriti til að tryggja stjórnskipulegt óhæði hennar.
- 3.2 Innri endurskoðun skal starfa óháð öðrum deildum í skipulagi félagsins og innri endurskoðendur skulu gæta hlutleysis í störfum sínum. Þó innri endurskoðun sé hluti af félaginu skal reynt að tryggja að starfsmenn hennar séu óháðir í reynd og starfi óháð þeim rekstareiningum sem þeir endurskoða.
- 3.3 Starfsmenn innri endurskoðunar ættu ekki að gegna öðrum störfum innan félagsins nema tryggt sé að þau störf skerði ekki óhæði þeirra.
- 3.4 Innri endurskoðun tekur ekki þátt í daglegum rekstri og ákvarðanatöku félagsins.
- 3.5 Innri endurskoðun getur verið ráðgefandi gagnvart stjórnendum í tengslum við mat á árangri og eflingu áhættustýringar, eftirlits og stjórnun. Innri endurskoðun aðstoðar við ákvarðanir um nýjar aðferðir við innra eftirlit í starfseminni en kemur ekki að gerð innra eftirlitskerfis eða innleiðingu þess.
- 3.6 Stjórn ber að tryggja að innri endurskoðun geti átt frumkvæði að athugunum í öllum deildum og/eða sviðum viðkomandi félags og geti gert stjórn og stjórnendum grein fyrir úttektum og niðurstöðum sínum beint og milliliðalaust.
- 3.7 Þá ber stjórn að tryggja að innri endurskoðun sé úthlutað nægjanlegt fjármagn til að sinna verkefnum sínum með fullnægjandi hætti.

4 Forstöðumaður og starfsmenn innri endurskoðunar

- 4.1 Stjórn eftirlitsskylds aðila ræður innri endurskoðanda.
- 4.2 Stjórn ætti að mæla fyrir um tilgang, valdsvið og ábyrgð forstöðumanns innri endurskoðunar í erindisbréfi. Þar ætti jafnframt að gera grein fyrir stöðu deildarinnar í skipuriti, heimilda til óhefts aðgangs að gögnum, starfsfólki og annars sem máli skiptir við framkvæmd úttekta.

- 4.3 Forstöðumaður Innri endurskoðunar og starfsmenn hennar ber að sýna fagmennsku skulu sameiginlega búa yfir þeirri faglegu þekkingu sem þarf til að framkvæma endurskoðun hverju sinni. Forstöðumaður innri endurskoðunar skal hafna beiðni um ráðgjöf eða afla sér fullnægjandi ráðgjafar og aðstoðar ef innri endurskoðendur skortir þekkingu, þjálfun eða aðra hæfni sem þarf til þess að vinna verkefnið að hluta eða öllu leyti. Fjármálaeftirlitið telur mikilvægt að forstöðumaður innri endurskoðunar hafi lokið háskólaprófi sem nýtist í starfi og búi yfir nægilegri reynslu til þess að geta sinnt starfi sínu. Þá telur Fjármálaeftirlitið æskilegt forstöðumaður innri endurskoðunar váttryggingafélags hafi viðeigandi fagvottun og réttindi, svo sem Certified Internal Auditor fagvottunarinnar.
- 4.4 Starfsmenn innri endurskoðunar ættu sameiginlega að búa yfir nægjanlegri faglegri hæfni, þekkingu og reynslu til þess að takast á við verkefni deildarinnar. Starfsmenn skulu sækja endurmenntun og þjálfun til að viðhalda og tryggja þekkingu á nýjustu aðferðum í endurskoðun og bankastarfsemi. Við mat á því hvaða þekkingu starfsmenn, sem veljast til starfa við innri endurskoðun þurfa að búa yfir, skal tekið mið af þeim markmiðum sem ætlað er að ná með innri endurskoðun.
- 4.5 Starfsmannafjöldi innri endurskoðunar ætti að endurspeglar stærð félagsins og starfsemi þess.
- 4.6 Fjármálaeftirlitið telur að forstöðumaður innri endurskoðunar og starfsmenn innri endurskoðunar ættu ekki að vera hluthafar í viðkomandi eftirlitsskyldum aðila.
- 4.7 Láti forstöðumaður innri endurskoðunar af störfum, skal tilkynna Fjármálaeftirlitinu það eins fljótt og auðið er. Fjármálaeftirlitið getur óskað eftir fundi með viðkomandi sé þess talið þörf.

5 Heimildir innri endurskoðunar

- 5.1 Stjórn skal sjá til þess að innri endurskoðun hafi eftirfarandi heimildir til að ná fram markmiðum sínum:
- 5.1.1 Ótakmarkaðan aðgang að öllum þáttum í starfsemi viðkomandi félags svo sem eignum, starfsfólki, skýrslum, skráum og öðrum gögnum sem forstöðumaður innri endurskoðunar telur nauðsynleg til að ná fram markmiðum endurskoðunarinnar, þ.m.t. upplýsingum hjá stjórnendum og fundargerðum stjórnar og nefnda.
- 5.1.2 Óheftan og milliliðalausan aðgang að stjórn, formanni stjórnar og formanni endurskoðunarnefndar viðkomandi félags.
- 5.1.3 Heimild til að krefjast þess að allir starfsmenn og stjórnendur veiti þær upplýsingar og útskýringar, sem á þarf að halda, innan hæfilegs tíma.

- 5.1.4 Óheft og milliliðalaus samskipti við ytri endurskoðanda félagsins.
- 5.2 Stjórnendur ættu að veita innri endurskoðun án tafar upplýsingar um öll mikilvæg atriði varðandi öryggisbrest og/eða brot á ákvæðum laga og reglna.
- 5.3 Stjórnendur ættu jafnframt að tryggja að innri endurskoðun sé haldið upplýstri um þróun, nýjungar, vörur og breytingar í rekstri.
- 5.4 Allar starfseiningar og dótturfélög viðkomandi félags ættu að falla undir starfssvið innri endurskoðunar. Hið sama á við um útvistuð verkefni félagsins.

6 Endurskoðunaráætlun og verkefni innri endurskoðunar.

- 6.1 Forstöðumaður innri endurskoðunar ætti árlega að leggja fyrir stjórn og/eða endurskoðunarnefnd endurskoðunaráætlun til samþykktar þar sem fram kemur hvernig innri endurskoðun mun leysa þau verkefni sem henni eru falin.
- 6.2 Samþykki stjórnar eða endurskoðunarnefndar felur í sér staðfestingu á að félagið muni veita innri endurskoðun nauðsynleg aðföng (e. resources) til að fylgja endurskoðunaráætluninni eftir.
- 6.3 Endurskoðunaráætlun ætti að vera áhættumiðuð og raunhæf og innihalda a.m.k. tímasetningar, tíðni áætlaðra verkefna og áætlun um þjálfun starfsmanna.
- 6.4 Gera ætti stjórn og endurskoðunarnefnd sérstaklega grein fyrir því ef samþykkt endurskoðunaráætlun hefur ekki staðist og ástæðum þess í árlegri skýrslu til stjórnar.
- 6.5 Þá ætti innri endurskoðun að sinna greiningu og mati á því hvort viðeigandi og skilvirkir eftirlitsferlar eða kerfi séu til staðar. Niðurstaða innri endurskoðunar ætti að fela í sér áhættumat sem sýnir styrkleika og veikleika í eftirlitsferlum og kerfum félagsins.
- 6.6 Innri endurskoðun ætti að funda reglulega með stjórn, forstjóra og endurskoðunarnefnd í þeim tilgangi að halda framangreindum aðilum upplýstum um verkefni og niðurstöður innri endurskoðunar.
- 6.7 Fjármálaeftirlitið mælist til þess að innri endurskoðun framkvæmi reglulega kannanir á eftirfarandi þáttum:
- 6.7.1 Hvort félagið hafi sett sér stefnu og markmið varðandi helstu áhættuþætti sem við eiga og hvernig þeirri stefnu og markmiðum er fylgt eftir.
- 6.7.2 Hvort fyrir liggja á hverjum tíma skýrar og greinargóðar skriflegar starfsreglur þar sem verksvið, ábyrgð og heimildir einstakra starfsmanna og stjórnenda komi fram og hvort farið sé eftir þessum reglum.

- 6.7.3 Hvort eitthvað í skipulagi og starfsreglum félagsins hamli skilvirku innra eftirliti. Í því felst m.a. könnun á því hvort í starfsreglum séu gerðar kröfur um aðgreiningu starfa á milli þeirra starfsmanna sem meðhöndla fjármuni og þeirra sem starfa við bókhald. Einnig þeirra sem sjá um færslu bókhalds og þeirra sem bera ábyrgð á afstemmingu á sömu bókhaldsreikningum.
- 6.7.4 Að leggja mat á skipulag og virkni vöktunar stjórnenda og hvort stjórnendur framfylgi góðum stjórnarháttum.
- 6.7.5 Hvort á hverjum tíma séu til staðar eftirlitsaðgerðir og starfsreglur vegna þeirrar áhættu sem skapast vegna smæðar félagsins og skorts á nægilegum aðskilnaði starfa.
- 6.7.6 Hvernig staðið er að varðveislu og meðferð fjármuna félagsins, skráningu skuldbindinga og eftirliti með bókhaldi.
- 6.7.7 Að framkvæma með úrtakskönnunum framkvæmd á fjárvörslusamningum, þ.e. að fjárfestingar séu í samræmi við fjárfestingarstefnu samninga og að eignir séu til staðar.
- 6.7.8 Að framkvæma með úrtakskönnunum áreiðanleika og gæði þeirra skýrslna sem stjórnendur félagsins og opinber yfirvöld byggja á.
- 6.7.9 Að kanna tölvukerfi félagsins, meðal annars með tilliti til notkunareftirlits og rekstraröryggis.
- 6.7.10 Að framkvæma sérstakar úttektir á ferlum félagsins við eigið áhættu- og gjaldþolsmat.
- 6.7.11 Að kanna með úrtaki einstök viðskipti og virkni innri eftirlitsferla.
- 6.7.12 Að framkvæma úttekt á þeim kerfum sem komið hefur verið á til að tryggja fylgni við kröfur laga og reglugerða og innleiðingu starfsreglna og ferla.
- 6.7.13 Úttekt á aðgerðum félagsins til að koma í veg fyrir peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, m.a. með úrtakskönnunum.
- 6.7.14 Könnun á eftirfylgni vegna fyrri athugasemda innri endurskoðunar.
- 6.7.15 Aðrar kannanir sem taldar eru nauðsynlegar til að ná fram markmiðum innri endurskoðunar.
- 6.8 Fjármálaeftirlitið telur að innri endurskoðun sé ábyrg fyrir að þróa og viðhalda virku gæðaeftirliti sem tekur til allra þátta starfsemi innri endurskoðunar. Innri endurskoðun ætti að upplýsa stjórn reglulega um gæðaeftirlit.
- 6.9 Mælst er til að innri endurskoðun framkvæmi úttekt á eftirfylgni stjórnenda vegna þeirra ábendinga sem gerðar hafa verið og að

viðeigandi ráðstafanir hafi verið gerðar innan hæfislegs tíma. Gera skal stjórn og endurskoðunarnefnd grein fyrir niðurstöðum úttektarinnar.

7 Skýrsla innri endurskoðunar, upplýsingagjöf og eftirfylgni

- 7.1 Verkefnum innri endurskoðunar ætti að ljúka með gerð skýrslu þar sem fram koma forsendur verkefna og greint frá niðurstöðum. Skýrslan skal afhent og kynnt stjórn og endurskoðunarnefnd þegar þurfa þykir en eigi sjaldnar en árlega.
- 7.2 Skýrslan ætti m.a. að innihalda upplýsingar um mögulega vankanta á skilvirkni eftirlitskerfisins ásamt afstöðu til þess hvort fyrirkomulag þess henti starfsumhverfi félagsins. Þá ætti að greina frá meiriháttar frávikum frá fylgni við stefnur félagsins, verkferla þess og aðra samþykktu aðferðafræði. Jafnframt ætti skýrslan að innihalda tillögur um hvernig ráða megi bót á vanköntum ásamt afstöðu til þess hvernig fyrri tillögum til úrbóta hefur verið fylgt eftir, sbr. lið 7.4.
- 7.3 Stjórnendur skulu tryggja að fjallað sé á fullnægjandi hátt um áhyggjur og ábendingar innri endurskoðunar sem settar eru fram í skýrslunni. Stjórnendur skyldu því samþykkja ferla til að tryggja að ráðleggingar innri endurskoðunar séu skoðaðar til fulls og gripið sé til ráðstafana til að innleiða þær tímanlega.
- 7.4 Forstöðumaður innri endurskoðunar skal reglulega framkvæma eftirfylgnimat til að kanna hvort ráðleggingum hans hafi verið fylgt og nauðsynlegar breytingar gerðar. Tíðni eftirfylgnimats ræðst af áhættum og álitaefnum er varða viðkomandi félag og koma fram í skýrslu innri endurskoðanda.
- 7.5 Innri endurskoðun ætti reglulega að gera stjórn og endurskoðunarnefnd grein fyrir starfsemi sinni. Þær athugasemdir, sem forstöðumaður metur mikilvægar ætti að taka sérstaklega fyrir á stjórnarfundum og færa til bókar. Forstöðumaður innri endurskoðunar ætti að hafa rétt til setu á stjórnarfundum þar sem athugasemdir hans eru á dagskrá.

8 Samskipti innri endurskoðunar og ytri endurskoðanda

- 8.1 Fjármálaeftirlitið mælist til þess að innri endurskoðun upplýsi ytri endurskoðanda um atriði sem skipt geta máli vegna áritunarinnar. Því er mikilvægt að ytri endurskoðandi hafi aðgang að skýrslum innri endurskoðunar.
- 8.2 Innri endurskoðun ætti að taka sérstaklega til skoðunar athugasemdir sem fram koma í skýrslu ytri endurskoðanda og hafa eftirfylgni með útbótum.

8.3 Í þeim tilgangi að auka skilvirkni og forðast tvíverknað ætti forstöðumaður innri endurskoðunar að tryggja að endurskoðunaraðgerðir framkvæmdar af honum séu ekki endurtekning á aðgerðum ytri endurskoðanda. Samræming í endurskoðunaraðgerðum felur í sér reglubundna fundi til að ræða gagnkvæma hagsmuni og skiptast á skýrslum, erindisbréfum og öðrum viðeigandi gögnum ásamt upplýsingagjöf.

9 Samskipti innri endurskoðunar og endurskoðunarnefndar

- 9.1 Endurskoðunarnefnd skal hafa eftirlit með fyrirkomulagi og virkni innri endurskoðunar, sbr. 2. tl. 108. gr. b. laga nr. 3/2006 um ársreikninga.
- 9.2 Endurskoðunarnefnd skal hafa aðgang að skýrslum innri endurskoðunar. Forstöðumaður innri endurskoðunar skal upplýsa endurskoðunarnefnd um atriði sem skipt geta máli fyrir nefndina.

10 Samskipti innri endurskoðunar og Fjármálaeftirlitsins

- 10.1 Fjármálaeftirlitið getur kallað til fundar með innri endurskoðun til að ræða áhættuþætti í starfsemi viðkomandi félags og viðbrögðum við þeim.
- 10.2 Fjármálaeftirlitið getur jafnframt farið fram á reglulega fundi með innri endurskoðendum í þeim tilgangi að ræða stefnumótun og önnur atriði sem hvor aðili telur skipta máli.
- 10.3 Stjórnendur félags ættu að tilkynna Fjármálaeftirlitinu um það þegar forstöðumaður innri endurskoðunar lætur af störfum sem slíkur. Fjármálaeftirlitið tekur ákvörðun um hvort kallað verið til fundar með viðkomandi í kjölfarið.
- 10.4 Fjármálaeftirlitið fer fram á að innri endurskoðun geri eftirlitinu eigi sjaldnar en árlega grein fyrir niðurstöðum kannana sinna. Upplýsa ber um allar athugasemdir sem innri endurskoðun metur mikilvægar og færðar eru til bókar á stjórnarfundum og einnig um skýrslur sem innri endurskoðun hefur gert um verkefni sín.
- 10.5 Fjármálaeftirlitið getur áveðið að byggja á vinnu innri endurskoðunar við mat á áhættuþáttum í starfsemi félagsins.

11 Staðlar

- 11.1 Það telst góð framkvæmd við innri endurskoðun að fara eftir þeim stöðlum og leiðbeiningum sem viðurkenndir eru innan þess sviðs.
- 11.2 Sem dæmi má nefna alþjóðlega staðla um innri endurskoðun og siðareglur félags um innri endurskoðun sem gefnir eru út af IIA (the

Institute of Internal Auditors, <http://www.theiia.org>), ISACA (the Information Systems Audit and Control Association, <http://www.isaca.org>).

12 Gildistaka

- 12.1 Tilmæli þessi eru sett með heimild í 2. mgr. 8. gr. laga nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi og öðlast þegar gildi.